

האלימו רבנן בכגון זה. (ערא"ש כתובות פ"ז ג; תרומת הדשן רעב).

דף סז

קיד. א. כהן שמת והניח אשתו מעוברת — האם מאכלת את עבדיה בתרומה? מה הדין כאשר הניח בנים או בנות וכשלא הניח?

ב. המזכה לעופר — האם קנה העובר אם לאו?

א. כהן שמת והניח אשתו מעוברת ולא הניח בנים —

אם בת ישראל היא, אינה אוכלת בתרומה (ויליד ביתו הם יאכלו) (יאכילו) בלחמו — ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל) ולא עבדיה (= עבדי מלוג). עבדי צאן-ברזל — העיד רבי יוסי מפי שמעיה ואבטליון: לא יאכלו, מפני שיש לעופר חלק בהם ועובר במעי זרה זה הוא הלכך מעכב על העבדים מלאכול (רבה). או אפילו אם אינו זה, אין בכחו להאכיל (רב יוסף, והקשו על כך מהברייתא). אמרו לו, מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן, אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת — לא יאכלו העבדים בתרומה. אמר להם: זו שמעתי וזו לא שמעתי. [לטעמו של רבה, בבת כהן מודה רבי יוסי שהעבדים אוכלים. ולרב יוסף משמע שלדעת רבי יוסי אף בזה לא יאכלו, אלא שלא שמע הדבר להעיד עליו. וכ"כ הרי"ד בסתם].

אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי רבי יוסי, אבל חכמים אומרים: אוכלים העבדים (— צאן ברזל) משום אחי המת או משפחתו (אבל העובר אין לו זכיה). ושמואל עצמו אינו סובר כחכמים אלא כרבי יוסי. וכן אמר רבי זכאי, שהוודו החכמים לדברי רבי יוסי כי טעמו מסתבר.

הרי"ף פסק להלכה כחכמים שאין לעובר קנייה, ואפילו העובר חלל, כגון בן גרושה-לכהן, אינו פוסל העבדים מלאכול עד שיוולד. והראב"ד נקט שהלכה כרבי יוסי.

בת כהן עצמה ועבדי מלוג שלה — ודאי אוכלים.

הניח בנים; אם לא היתה האשה מעוברת — בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל אוכלים, שהרי עבדי מלוג קנין כספה והיא אוכלת ע"י בניה, ועבדי צאן ברזל אוכלים משום הבנים.

היתה מעוברת — עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת. עבדי צאן ברזל לא יאכלו לדברי רבי יוסי, מפני חלקו של עובר. ולדברי רבי שמעון בן יוחאי, אם הניח בנים זכרים — יאכלו, שאין חוששים למיעוט, לומר שהעובר זכר בן קיימא ויש לו חלק בעבדים, אבל הניח בנות — לא יאכלו העבדים, משום חלק העובר.

כאמור, הרי"ף פסק שהעבדים אוכלים, כי אין לעופר זכיה. והראב"ד פסק כרבי יוסי. והרא"ש הכריע כרבי שמעון, שאם יש בנים, העבדים אוכלים, שאין חוששים למיעוט.

מבואר בגמרא שכאשר בית דין עושים תקנה לברור לעובר שאר נכסים ונמצאו העבדים שייכים לגולדים (וכדברי רב נחמן) — אפשר שתנא קמא מודה לרבי שמעון שהעבדים אוכלים. [ויש צד אחר לומר שחכמים חולקים וסוברים שאין עושים תקנה ולרבי שמעון עושים תקנה, וללא תקנה אף לרבי שמעון לא יאכלו].

מבואר ממסקנת הגמרא [דלא כאביי], שאפילו בנכסים מועטים שהבנות נוטלות ולא הבנים, אם יש בן ובת, יש לעופר חלק בעבדים ואינם רשאים לאכול, [ואין אומרים מה נפשך, אם העובר זכר, הרי לא עדיף מהבן הנולד שאינו יורש, ואם נקבה הרי אין לה ירושה כשיש בן ולא תקנו לה חכמים מזונות אלא לבת שנולדה — אין הדבר כן, מפני שאף בנכסים מועטים יורשים הזכרים, שהרי אמר רבי יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בכנסים מועטים מה שמכרו מכרו].

ב. שמואל סובר המזכה לעובר קנה. וכן מבואר מדברי רבי יוסי במשנתנו, ממה שאמר שיש לעובר חלק בעבדי צאן-ברזל. אבל לחכמים לא קנה.

יש אומרים שנחלקו אביי ורבא במקום אחר, אם הוא הדין בירושה, או רק במתנה אבל בירושה-דממילא קנה. וקיימא לן כרבא שלא קנה. (רי"ף רמב"ן ועוד). וכשם שאין לעובר זכיה במתנה ובירושה, כך אין משתעבדים לו. אבל אפשר לזכות לעובר על ידי 'קני על מנת להקנות'. (נמו"י בשם הריטב"א). ולדברי הראב"ד והרא"ש קיימא לן המזכה לבנו אפילו במעי אמו קנה, וכל שכן בירושה.

דפים טז — טח

קטו. אלו פוסלים מלאכול בתרומה, ואינם מאכילים?

אלו פוסלים (בבת כהן) ואין מאכילים (בבת ישראל) — העובר (אם בת כהן לישראל — פוסל משום ושבה אל בית אביה כנעוריה — פרט למעוברת. ואם בת ישראל לכהן היא — אינו מאכיל, לפי שאינו ילוד, וכנ"ל).

אין העובר פוסל אלא כשהוא חי במעי אמו. נתחתך במעיה — אוכלת (משנה טו:). עד ארבעים יום אין העובר פוסל, מים בעלמא הוא. הלכך בת כהן שנישאת לישראל, ומת (באותו יום) — טובלת (משום ביאה) ואוכלת בתרומה לערב עד ארבעים יום. (להלן טו: דוקא כשלא נתהפכה והטבילה במטה, אבל נתהפכה אסורה בתרומה כל שלשה ימים משום פליטת שכבת זרע. רשב"א עפ"י גדה מא:). צריך עיון בעובר הפוסלה מלאכול, האם חייבת קרן וחומש. (הר צבי).

היבם, אפילו יבם קטן, פחות מבן תשע — שהרי היא זקוקה לו. (ושבה אל בית אביה — פרט לשומרת יבם; קנין כספו — וזה קנין של אחיו הוא).

לדברי רבנו תם, מדין תורה היבם מאכיל, וחכמים הם שגזרו להיות דינה כדין ארוסה. האירוסין (אירוסין לישראל פוסלים שהרי קנאה בהויה. אירוסין לכהן אינם מאכילים [כמשנה אחרונה], שמא ימזגו לה כוס תרומה ותשקה לאחיה ולאחיותיה).

בת כהן שנישאת לישראל ואכלה תרומה — מפשטות הסוגיא משמע שענשה במלקות, כי יש בדבר לאו ועשה. וכן משמע בספר החינוך (רפג. ע' מג"ח רפ). ויש מי שכתב שחייבת גם מיתה בידי שמים (ע' משנה למלך פ"ד). והרדב"ז (תרומות ו, ז) כתב שפטורה ממיתה וממלקות. (וצ"ע לישב דבריו עם פשטות הסוגיא. שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות מט). החרש (חרש ישראל שנשא בת כהן פסלה משום שקנאה בתקנת חכמים, וחרש כהן אינו מאכיל שהרי אינו בר-קנין ואינה בכלל קנין כספו).

בן תשע שנים ויום אחד. אביי פירש ביבם בן תשע הבא על יבמתו, שאעפ"י שראויה לו מהתורה, אינו מאכיל, שעשו ביאתו כמאמר בגדול. ורבא פירש באחד מפסולי חיתון שפוסלים בביאתם מלאכול בתרומה.

ספק בן תשע שנים ויום אחד כגון באחד מן הפוסלים שבא עליה, ספק בן תשע ספק פחות מבן תשע, פסלה מלאכול בתרומה.

משמע בתוס', דוקא כאשר הוא עתה בן תשע, והספק הוא על זמן ביאתו, אבל אם גם עתה הוא בספק — מעמידים הדבר על חזקתו דמעיקרא, לומר פחות מבן תשע הוא ומותרת בתרומה (ואעפ"י שלמחר יהא דאי בן ט', נקבע הדבר לפי השעה שבאו לבית דין. ערש"ש). ומכל מקום אסורה להינשא לכהן, שלענין יחוס כהונה אין סומכים על החזקה.